

Remissvar:

Promemorian behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning

Regeringskansliets dnr: U2018/02165/UH

Sammanfattning

Det är positivt att departementet har utrett frågan om behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. SFS har tidigare uttryckt sina synpunkter gällande basåret i sitt svar på remissen Förslag till mer ändamålsenliga basårsbestämmelser (dnr U2017/01171/UH). Det föreliggande promemorian går till stora delar i linje med SFS tidigare synpunkter.

SFS anser dock att frågan om behörighetsgivande utbildningars finansiering behöver genomlysas. Anslagen för högskoleutbildning bör inte användas för utbildning som motsvarar gymnasienivå. Relationen mellan utbildningsformerna och utbildningsanordnarnas roll behöver förtydligas. Det är rimligt att detta undersökts i samband med Styr- och resursutredningen, antingen integrerat eller som en påbyggnad av de förslag utredningen lägger fram i sitt slutbetänkande.

Förslagen

4.1 Utbildning som förbereder för högskolan ska kunna bestå av tre olika beståndsdelar

SFS tillstyrker förslaget att samla de tre utbildningsformerna i en reglering och skapa möjlighet att kombinera dem. Det öppnar upp för flexibilitet så att lärosätena ska kunna anpassa utbildningarna utifrån de förutsättningar som finns för en viss utbildning och grupp av presumtiva studenter.

Tidsbegränsningarna är rimliga vad gäller hur omfattande de olika utbildningsformerna får vara.

4.2 Närmare om den nya utbildningens olika delar

4.2.1 Utbildning som leder till grundläggande behörighet

SFS uppmanar till försiktighet rörande förslaget att lärosätena ska kunna anordna utbildning som leder till grundläggande behörighet i samband med en annan utbildningsform som lärosätet erbjuder.

I promemorian *Kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk utbildning* föreslogs att lärosätena ska kunna erbjuda utbildning i svenska eller engelska i samband med kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning. SFS ansåg då att det skulle vara godtagbart om och endast om utbildningen till sitt innehåll faktiskt motsvarar högskoleutbildning. SFS har inte ändrat sig i denna fråga.

Universitet och högskolor ska anordna akademiska utbildningar. En akademisk utbildning vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund och beprövad erfarenhet och utvecklas i nära relation med forskning. En behörighetsgivande utbildning är inte automatiskt akademisk. Däremot kan det finnas gränsfall, där utbildningen lever upp till akademisk nivå men samtidigt är möjlig att genomföra av studerande som inte har den vanliga grundläggande behörigheten. Det är dock svårt att i lag och förordning ange vad som krävs för att en utbildning ska vara både akademisk och behörighetsgivande. I gränsfall är det rimligt att låta lärosätet göra bedömningen.

Universitet och högskolor ska inte anordna icke-akademiska utbildningar inom ramen för den nuvarande finansiering. Därför är det fel att etablera nya utbildningar som ger grundläggande behörighet. Samma princip gäller egentligen, som inte heller är en akademisk utbildning. Basåret är dock redan etablerat och fungerar bra, varför det är rimligt att ha kvar det tills vidare (även om finansieringen behöver ses över, se rubriken ”konsekvenser och finansiering” nedan). De positiva värdena överstiger de negativa.

Intentionerna med det föreliggande förslaget är dock mycket goda. De kan leda till breddad rekrytering, vilket är bra, särskilt genom att det kan bidra till att rekrytera nyanlända till högre utbildning.

Därför kan det vara lämpligt att lita på att lärosätena själva kan hantera gränsdragningen för vilka utbildningar de lämpligen ska ge. SFS anser att lärosätena som huvudprincip bör försöka samverka med andra utbildningsanordnare, och underlätta övergången mellan gymnasial/behörighetsgivande utbildning och högskoleutbildning, istället för att själva anordna utbildningar som ger grundläggande behörighet.

4.2.2. Utbildning som leder till särskild behörighet

(4.2.2.1) SFS tillstyrker förslaget att ersätta kravet, att antagning till utbildning som leder till särskild behörighet och till efterföljande högskoleutbildning ska ske samtidigt, med en rättighet för den som har avslutat en utbildning som leder till särskild behörighet att bli antagen till en eller flera högskoleutbildningar.

(4.2.2.2) SFS tillstyrker förslaget att avskaffa kravet om brist på sökande.

Basåret används redan i anslutning till flera utbildningar som inte har brist på sökande. Därför är förslaget egentligen bara en anpassning efter rådande praxis.

Det är i detta fall bra att anpassa lagstiftningen efter rådande praxis. Många studenter och lärosäten ser positivt på basåret, dels för att det breddar rekryteringen och ökar mångfalden i utbildningarna, dels för att de studenter som antas via basåret ofta klarar av sina fortsatta studier mycket bra.

Satt i relation till hela tillträdessystemet kan basåret jämföras med det alternativa urvalet, på så vis att antagningen till konkurrensutsatta utbildningar i båda fallen sker utifrån andra kriterier än gymnasiebetyg (el. motsvarande) eller högskoleprovet. Därför innebär förslaget inget principiellt avsteg från nuvarande tillträdessystem eller Tillträdesutredningens förslag.

4.2.3 Högskoleintroducerande utbildning

SFS tillstyrker förslaget att tillåta högskoleintroducerande utbildning i den nya förordningen. Det skäl som anförs i promemorian, att lärosätena ska kunna erbjuda utbildningar som kombinerar behörighetsgivande moment och högskoleintroducerande moment, är rimliga.

4.3 Vissa bestämmelser i högskoleförordningen blir tillämpliga på den nya utbildningen

Förslaget är att delar av högskoleförordningen ska gälla den som genomgår utbildning innan den nya förordningen. Det är positivt att de som är antagen till en utbildning vid universitet eller högskolor ska ges rättigheter som studenter.

Dock bör även 10 kap. Disciplinära åtgärder i högskoleförordningen göras tillämpliga. Detta dels för att det givetvis är viktigt att uppmärksamma att alla studenter ska visa varandra hänsyn, men framförallt för att det ska göras tydligt hur disciplinära ärenden ska hanteras. På så sätt skapas rättssäkerhet.

4.4. Tillträde till den nya utbildningen

Förslagen rörande tillträde går väl i linje med idén om att behörighetskraven ska motsvara de förkunskaper som behövs för att den sökande ska kunna

genomföra utbildningen. I och med att förslaget skulle ge lärosätena flexibilitet att i princip kombinera olika utbildningsformer är det svårt att säga generellt vilka krav eller urvalskriterier som är lämpliga. Därför är det rimligt att lärosätena själva till stor del får besluta hur antagningen ska gå till.

Konsekvenser och finansiering

I promemorian bedöms att förändringarna kan genomföras inom ramen för nuvarande anslag. Detta har för- och nackdelar.

Det är bra såtillvida att förändringen inte tycks innebära en ökad kostnad för lärosätena för att anordna behörighetsgivande och högskoleförberedande utbildningar. Förändringarna får inte ske på bekostnad av det ordinarie utbildningsutbudet, som redan är urholkat eller underfinansierat.

Det är problematiskt såtillvida att det inom nuvarande anslag inte kommer vara möjligt att utveckla utbildningarna i den utsträckning som annars vore önskvärd. De nya reglerna innebär att det uppstår fler situationer då behörighetsgivande och högskoleförberedande utbildningar kan göra stor nytta. Men utan resurstillskott kommer någon sådan ökning inte kunna ske.

Sammantaget kommer det vara viktigt att följa upp hur lärosätena hanterar förändringen. Förändringarna måste gynna högskolan som helhet. Om något lärosäte bygger ut behörighetsgivande och högskoleförberedande utbildningar på bekostnad av ordinarie högskoleutbildningar, så är det viktigt att bevaka så att det verkligen sker ansvarsfullt.

Det är svårt att bedöma den fulla innebörden av lärosätenas möjlighet att anordna behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning i samverkan med andra aktörer. Särskilt intressant vore det om andra aktörer kan anordna behörighetsgivande utbildning i lärosätets lokaler, för att göra övergången mellan behörighetsgivande utbildning och högskoleutbildningen i det närmaste sömlös. Det är dock oklart ifall hur ett lärosäte kan upplåta lokaler på det sättet och hur kostnaderna i så fall kan/bör delas. Liknande frågeställningar kan även uppstå vad gäller personal, exempelvis ifall lärare skulle ha sin anställning uppdelad mellan ett lärosäte och en annan utbildningsanordnare.

SFS har tidigare påpekat att det finns skäl att se över basårets finansiering och detta gäller även de andra utbildningsformer som tas upp i promemorian. Behörighetsgivande och högskoleförberedande utbildningar kan skapa fler vägar in och bredda rekryteringen till högre utbildning, och på så sätt är de en kvalitetsfaktor. Men utbildningsanslagen över lag är så urholkade att kvaliteten i högre utbildning redan riskerar att bli lidande på andra punkter. För många lärosäten torde det bli ett svårt beslut hur de ska prioritera. SFS ser helst att icke-akademiska utbildningar inte belastar lärosätenas utbildningsanslag. Det är dock rimligt att vänta med ytterligare utredningar av basanslaget och först låta Styr- och resursutredningen lämna sitt betänkande.

Jacob Adamowicz
Vice ordförande

jacob.adamowicz@sfs.se
070-545 75 57

Sebastian Lagunas Rosén
Politisk sekreterare

sebastian.lagunas.rosen@sfs.se
08-545 701 10